

Identiteettiperformanssi verkossa – Facebook ja minuuden esittäminen

”Symbolien, sanojen ja kuvien vaihto on aina ollut luonnollinen osa inhimillistä kanssakäymistä. Digitaalisten mediamuotojen myötä viestinnän määrä, muodot ja mahdollisuudet ovat kuitenkin lisääntyneet huomattavasti.” (Mäyrä 2007, 204)

Kuten Tampereen yliopiston hypermedian professori Frans Mäyrä on todennut, suuri osa ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta tapahtuu nykyään verkossa. Erilaiset Internetin yhteisösivustot ja Facebookin kaltainen sosiaalinen media tarjoavat mahdollisuuksia kommunikoida muiden kanssa useilla eri tavoilla. Facebookissa on mahdollista kirjoittaa kontaktistalla olevien henkilöiden profiilisivulle julkisia viestejä, lähettää yksityisiä sähköpostin kaltaisia viestejä sekä kommunikoida pikaviestiohjelman avulla. Näiden keinojen lisäksi myös oma profiilisivu on tärkeä viestintäkeino, josta muut käyttäjät voivat nähdä profiilin haltijan kuvan, syntymäpäivän, opiskelu- tai työpaikan sekä runsaasti muuta käyttäjän sivulleen tallentamaa informaatiota.

Olen kiinnostunut identiteetistä sekä sen rakentumisesta ja ilmentämisestä ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Niin kutsutussa todellisessa maailmassa, siis Internetin ulkopuolella, identiteettiä on ennako-oletukseni mukaan hankalampaa muokata kuin online-vuorovaikutuksessa. Pysin hahmottamaan asiaa Judith Butlerin ajatuksen pohjalta, jonka mukaan identiteetillä on performatiivinen luonne: puhuessamme itsestämme johonkin tiettyyn identiteettikategoriaan kuuluvana pidämme yllä kyseistä kategoriaa. Identiteetti on siis aina enemmän tai vähemmän tietoisesti rakennettua, mutta eroaako tämä minuuden esittäminen online-tilanteissa jotenkin offline-tilanteista? Miten identiteettiperformanssi toteutetaan Facebookin profiilisivulla?

Identiteetin määrittely

Koska pyrkimykseni on vastata tutkimuksessani online- ja offline-identiteettiä koskeviin kysymyksiin, lienee viisainta aloittaa määrittelemällä itse identiteetin käsite. Useat eri tieteenalat ja tutkijat ovat lähestyneet asiaa eri näkökulmista, eikä yksinkertaista ja tyhjentävää määritelmää todennäköisesti ole edes mahdollista löytää.

Stuart Hall esittelee teoksessaan *Identiteetti* kolme eri aikoina vallinnutta näkemystä identiteetin käsitteen merkityksestä. Varhaisimpana Hall mainitsee valistuksen subjektikäsitteen, jonka mukaan ihmiset omaavat sisäisen ”keskuksen”, joka koostuu syntymässä alkunsa saaneesta ytimestä, ja joka ei muutu ihmisen eliniän aikana. Valistuksen aikana subjektin identiteetin nähtiin olevan tämä keskus, joka ikään kuin avautuu pikku hiljaa ihmisen varttuessa, mutta joka pysyy kuitenkin pohjimmiltaan samana.

Sosiologinen subjekti syntyi heijastelemaan modernin maailman mutkikkuutta valistuksen subjektin käydessä liian yksinkertaiseksi. Tämän klassisen sosiologisen käsityksen mukaan identiteetti muodostuu minän ja yhteiskunnan vuorovaikutuksessa. Jokaisen yksilön sisällä on tämänkin käsityksen mukaan ”todellinen minä”, mutta sen sijaan, että se pysyisi koko yksilön eliniän ajan

samana, se muovautuu vuorovaikutuksessa muiden identiteettien ja kulttuurien kanssa. Klassinen sosiologinen subjektikäsitteys korostaa eroa henkilökohtaisen ja sosiaalisen maailman välillä; ulkopuolella oleva julkinen maailma on jotakin, joka voi vaikuttaa sisäiseen, henkilökohtaiseen maailmaan, mutta nämä kaksi maailmaa eivät ole toistensa kaltaisia. Henkilökohtainen maailma on ”todellinen minä”, kun taas sosiaalisessa maailmassa yksilö voi omaksua eri rooleja.

Reilut kymmenen vuotta sitten julkaistussa *Identiteetissä* Hall (1999, 22) toteaa: ”*Subjektista, jolla aiemmin koettiin olevan yhtenäinen ja vakaa identiteetti, on tulossa pirstoutunut*”. Pirstoutuminen on yksi postmodernin subjektin tunnusmerkeistä. Yksilön identiteetti on jatkuva prosessi ja suhteessa siihen, miten sitä puhutellaan tai representoidaan ympäröivässä yhteiskunnassa, eikä sen enää nähdä olevan biologisesti vaan historiallisesti määrittynyt. Postmoderni subjekti omaksuu eri identiteettejä eri aikoina, eikä näiden identiteettien taustalla ole mitään ”minuuden ydintä” kuten aikaisemmissa identiteettikäsitteissä. Hall toteaa vielä, että merkitysten ja kulttuuristen representaatioiden järjestelmien lisääntyessä mahdollisten identiteettien määrä kasvaa huomattavasti, ja yksilöille tulee mahdolliseksi identifioitua ainakin tilapäisesti lähes mihin tahansa tarjolla olevista identiteeteistä (Hall 1999, 23).

Sen sijaan, että identiteetti nähtäisiin yksilön ”syvimpänä olemuksena”, jonakin valmiina ja loppuun saatettuna minuuden ilmentymänä, se tulisi Hallin mukaan nähdä joukkona identifikaatioita. Arkiarjittelussa identifikaatio merkitsee lähinnä samastumista tiettyyn ihmisryhmään, sympatiaa muita saman alkuperän omaavia kohtaan tai muuta samankaltaisuuteen viittaavaa, mutta Hall näkee identifikaation konstruktiona, joka rakentuu samastumisen lisäksi myös eron käsitteelle. Identifikaatio on loppumaton prosessi, joka voidaan saavuttamisen jälkeen hylätä tai sitä voidaan pitää yllä, se voidaan menettää tai säilyttää. (Hall 1999, 248)

John Palfrey ja Urs Gasser kartoittavat teoksessaan *Born Digital* ”digitaalisen yhteiskunnan syntyperäisten jäsenten” (*digital natives*) sukupolvea ja heidän suhdettaan identiteettiin perinteisessä mielessä. Kirjoittajien mukaan diginatiivien sukupolvi eroaa edellisistä sukupolvista huomattavasti, mihin on syynä nimenomaan sen varttuminen digitaalisen teknologian ympäröimässä maailmassa. (Palfrey & Gasser 2008, 2.) Palfreytä ja Gasseria kiinnostaa digitaalisen sukupolven identiteetti ja sen merkitys: onko identiteetillä ja minuudella diginatiiveille enää kovinkaan suurta merkitystä Internetin tarjotessa helppoja kanavia useiden identiteettien luomiseen ja eri identiteettien erillään pitämiseen?

Teos on suunnattu ”digisukupolven” huolestuneille vanhemmille, joiden on vaikeaa sulattaa jälkikasvunsa lähes symbioottista suhdetta teknologisten laitteiden ja ohjelmistojen kanssa. Kirjoittajien mukaan vanhempia saattaa huolestaa esimerkiksi nuorten Internetissä viettämä aika tai eri yhteisösivustoilla paljastettujen henkilökohtaisten tietojen määrä. Omien tietojen jakaminen muiden saman palvelun käyttäjien kanssa on kuitenkin Palfreyn ja Gasserin mukaan diginatiiveille tärkeää identiteettityötä, sillä klassisen sosiologisen näkemyksen tavoin he näkevät nuorten identiteetin muodostuvan vuorovaikutuksessa ympäröivän kulttuurin ja yhteiskunnan kanssa. Diginatiivien identiteetti ei kirjoittajien mukaan jakaudu online- ja offline-identiteetteihin, vaan ne ovat toisiinsa kytköksissä aivan kuten sosiaalinen ja yksityinen identiteetti verkkoelämän ulkopuolellakin. (Palfrey & Gasser 2008, 20.) Sosiaalinen media ja muut digitaalisen kulttuurin vuorovaikutukselliset osa-alueet mahdollistavat identiteeteillä ja minuuksilla leikkelyn ja kokeilun. Yksityistä ja sosiaalista identiteettiä on mahdollista muuttaa jatkuvasti lisäämällä tai poistamalla tietoa itsestään esimerkiksi blogiinsa tai Facebook-profiiliinsa.

Ken Hillisin kymmenisen vuotta sitten julkaistu teos *Digital Sensations* toteaa Palfreyn ja Gasserin tapaan, että digitaalitekniikka – tai Hillisillä virtuaalitodellisuus – mahdollistaa identiteeteillä kokeilemisen ja uusien identiteettien omaksumisen. Virtuaalitodellisuus nähdään yhtäältä identiteetin fragmentoitumisen mahdollistavana kanavana, ja toisaalta tilana jossa minuuden eri osa-

alueita on mahdollista performoida. (Hillis 1999, 164.) Kirjoittajan mukaan informaatioteknologia on luonnollinen ja tarpeellinen kommunikaatiokanava maailmassa, jossa elämme yhden maailman sijasta useissa maailmoissa, joiden paikan ja ajan käsitykset erottavat ne toisistaan. Hillisille virtuaalitodellisuus on todellisen maailman havainnoimisen teknologinen kaksoiskappale. (Hillis 1999, 15.)

Modernin identiteetin pirstoutumista on selitetty esimerkiksi sillä, että vahvaa ja yhtenäistä identiteettiä aiemmin ylläpitäneet luokan, rodun, seksuaalisuuden ja kansallisuuden käsitteet ovat myös liikkeessä. Yksilöiden käsitys itsestään yhtenäisinä subjekteina on kadonnut tai katoamassa, koska käsitystä ylläpitävät määritelmät ovat muutoksessa. Hall kutsuu tätä ”minätunnon” katoamista subjektin hajakeskittämiseksi tai paikaltaan siirtymiseksi. (Hall 1999, 20.)

Identiteetti performanssina

Sosiaaliset roolit määritellään sosiologiassa yleensä niiden odotusten ja normien kokonaisuudeksi, joita henkilöön kohdistetaan siksi, että hän on jonkin tietyn sosiaalisen aseman haltija. Roolit jaetaan kolmeen luokkaan: statusrooleihin (annetut roolit, kuten sukupuoli tai ikä), asemarooleihin (institutionaaliset roolit, kuten ammatti) ja tilapäisiin rooleihin (kuten potilas, oppilas tai vieras). Rooleihin liittyy tiettyjä roolivaatimuksia, rooliodotuksia sekä roolikaluksia, jonka avulla eri rooleja voidaan havainnollistaa. Roolikalusta voi olla esimerkiksi virkapuku tai muodollinen käyttäytyminen. Rooleja on havainnollistettu myös teatterivertauksella, jossa sosiaalinen kanssakäyminen muiden kanssa nähdään näyttämönä, jossa roolien työskentelyä voi vapaasti seurata. Teatterin tavoin rooleilla on myös takahuone, *back stage*, jossa rooleihin voi valmistautua; tämä käsittää ne yksityiset tilanteet, joissa yksilö voi olla oma itsensä ilman rooleja. (TYT Avoin yliopisto 17.1.2011.)

Erving Goffman pohti jo vuonna 1959 ilmestyneessä teoksessaan *Presentation of Self in Everyday Life* sosiaalisia rooleja, joita ihmiset omaksuvat eri vuorovaikutustilanteissa. Goffmanin mukaan ihmiset pyrkivät päättämään toisistaan olennaisia asioita kommunikoidessaan keskenään samassa tilassa. Keskustelukumppanista pyritään selvittämään esimerkiksi sosioekonominen status, suhtautuminen itseensä ja muihin sekä henkilön luotettavuus, ja päätelmien tekemisessä voivat auttaa esimerkiksi keskustelukumppanin ulkonäkö tai käytös. Johtopäätöksiä voi myös pyrkiä tekemään testaamalla puhekumppaniin valmiita stereotypioita: millaiset ihmiset yleensä pukeutuvat samoin kuin tämä, puhuvat samankaltaisista asioista tai osallistuvat samanlaisiin tilaisuuksiin. Keskustelukumppanin ominaisuuksia on tärkeää saada selville, jotta voi ohjata omaa käyttäytymistään oikeaan suuntaan, mutta valitettavasti kommunikaatiotilanteessa ei useinkaan suoraan pääse selvyteen keskustelukumppanin todellisista arvoista, uskomuksista tai asenteesta, vaan niistä saa ainoastaan vihjeitä ikään kuin rivien välistä.

Kommunikaatiotilanteessa onkin Goffmanin mukaan tärkeää, että kommunikaation ensimmäinen osapuoli ilmaisee itseään (*express*) joko tarkoituksenmukaisesti tai tarkoittamatta, ja että muut osapuolet saavat vaikutelmia (*impressed*) tästä ilmaisusta. (Goffman 1959, 1–2.) Itseilmaisut voidaan Goffmanin mukaan jakaa kahteen kategoriaan: ilmauksiin, joilla puhuja pyrkii jakamaan informaatiota muille, ja ilmauksiin, joilla hän tulee paljastaneeksi informaatiota. Ensimmäiseen kategoriaan kuuluvat verbaliset symbolit ja muut välineet, joilla pyritään välittämään joitakin tiettyjä merkityksiä, jotka kaikki tunnistavat, ja toiseen kategoriaan taas sellainen toiminta, jota muut pitävät puhujan ominaispiirteinä eivätkä varsinaisesti tiettyjä merkityksiä kantavana kommunikaationa. (Goffmann 1959, 2.)

Goffmanin mukaan yksilön intressinä vuorovaikutustilanteessa on kontrolloida muiden käyttäytymistä, ja erityisesti sitä, miten muut suhtautuvat häneen itseensä. Yksilö saattaa pyrkiä saamaan muut ajattelemaan hänestä hyvää, tehdä nämä tietoisiksi omista tunteistaan tai vaikka

huijata muita, mutta intressinä on kontrolloida sitä, miten muut vastaavat käytöksellään hänen itseilmaisuunsa. (Goffman 1959, 3.)

Feminististä teoriaa uudistaneella ajattelijalla Judith Butlerilla sosiaalisten roolien hahmottamista havainnollistava teatterivertaus toteutuu ikään kuin vain puoliksi. Hänen teoriansa mukaan identiteetti ja erityisesti sukupuoli on normien ja kulttuurissa valtaa pitävän diskurssin yksilölle pakottama rooli, jota yksilö esittää sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Vaikka Butlerin feministiset huomiot identiteetistä performatiivina liittyvät selvimmin sukupuoli- ja seksuaali-identiteettiin, voidaan koko identiteetti nähdä eräänlaisena itsensä esittämisenä, performanssina. Butlerin mukaan sukupuoli ja seksuaalisuus ovat fiktiivisiä identiteetikategorioita, jotka syntyvät vallan diskursseissa. Identiteetikategoriat ovat siinä mielessä fiktiivisiä, että niitä ei ole olemassa ennen kuin vallitseva kulttuurinen diskurssi luo ne – kuten homoseksuaalisuus tai transsukupuolisuus. Kategoriat tuottavat sitä identiteettiä, jota niiden on tarkoitus ainoastaan representoida, mikä tekee identiteetikategorioista performatiivisia. (Jagger 2008, 17.)

Butlerin ajatus sopii myös muihin identiteetikategorioihin sukupuolen ja seksuaalisuuden ohella, sillä puhumalla itsestämme esimerkiksi tietyn ikäisinä, tietyn kansallisuuden omaavina tai tiettyyn alakulttuuriin kuuluvina tuotamme mainittuja kategorioita ja omaa kuulumistamme niihin. Butlerin mukaan identiteetti on seurausta kulttuurisidonnaisista merkityksenannon käytännöistä, jotka taas ovat riippuvaisia valtajärjestelmistä, mistä johtuen identiteetissä – erityisesti sukupuolella – on kyse sosiaalisesta ja poliittisesta vallankäytöstä. (Jagger 2008, 20.)

Puhuessaan sukupuolesta kulttuurisena performanssina Butler väittää, että klassisen sosiologisen identiteetikäsityksen mukaista ”minuuden ydintä” ei ole olemassa, vaan sukupuolen performoiminen tuottaa vain illuusion ytimeä. Sukupuoli on performanssina väliaikainen, koska se koostuu konventioiden rituaalinomaisesta toistamisesta, ja konventiot saattavat muuttua ajan myötä. (Jagger 2008, 21.) Butlerin käsitys roolista, ja erityisesti sukupuolesta roolina, eroaa merkittävästi Goffmanin käsityksestä, jonka mukaan yksilöllä on todellinen minä, joka vain omaksuu eri rooleja tarpeen mukaan.

Facebook ja identiteetti

Suomenkielinen Wikipedia määrittelee Facebookin olevan ”*Internetissä toimiva yhteisöpalvelu*”, joka ”*tarjoaa käyttäjille mahdollisuuden kuvallisen käyttäjäprofiilin luomiseen sekä yhteydenpitoon ystäviensä kanssa. Facebookissa on myös mahdollista liittyä erilaisiin yhteisöihin ja saada tietoa tulevista tapahtumista.*” (Wikipedia 4.1.2011). Käyttäjät voivat oman mieltymyksensä mukaan kertoa profiilissa itsestään esimerkiksi ihmissuhdetilanteensa, työpaikkansa, osoitteensa sekä uskonnolliset ja poliittiset vakaumuksensa. Perustietojen lisäksi käyttäjät voivat myös kertoa harrastuksistaan, suosikkimusiikistaan, -elokuvistaan tai -kirjailijoistaan sekä tykkätä (*like*) esimerkiksi erilaisista verkkosivuista, tuotteista ja henkilöistä. Tykkäämällä käyttäjä tekee kohteen näkyväksi omalla profiilisivullaan.

Vaikka yksi Facebookin pääasiallisista käyttötarkoituksista on yhteyden pitäminen tuttuihin ihmisiin, on oman profiilin päivittäminen ja vertaileminen muihin myös tärkeä osa vuorovaikutusta. Facebook-profiilin päivittämistä tai sen kautta muiden kanssa kommunikoinnista kutsutaan puhekielessä usein ”Facebookissa olemiseksi”, mikä viittaa virtuaalisen yhteisön sisälle menemiseen. Digitaalisessa ympäristössä keskenään keskustelevat nimenomaan profiilikuvasta, kiinnostuksen kohteista ja tykkäämisistä muodostuvat käyttäjäprofiilit, joissa on mahdollista paljastaa ja jättää paljastamatta muille käyttäjille haluamansa määrä informaatiota.

Profiili houkuttelee käyttäjää paljastamaan kuin huomaamattaan henkilökohtaista informaatiota itsestään. Samoin tekee seinä.

Kuten Palfrey ja Gasser toteavat *Born Digital* -teoksessa, Internet-yhteisössä tärkeä osa käyttäjän identiteettiä on informaatio, jota hän paljastaa muille profiilissaan. Oman kokemukseni perusteella Facebookin käyttäjät voitaisiin jakaa erilaisiin käyttäjätyyppeihin sen perusteella, kuinka aktiivisesti he profiiliaan päivittävät ja kuinka paljon informaatiota heidän profiilinsa sisältää. Osa kertoo statuspäivityksissään hyvinkin vilpittömästi ja suoraan omia kuulumisiaan, lataa näkyviin kuvia itsestään ja ystävistään sekä perheestään, kertoo asuinpaikkansa, seurustelusuhteensa ja suosikkimusiikkinsa. Toisessa ääripäässä ovat ne, jotka eivät juuri koskaan päivitä profiiliaan, lisää albumeihinsa kuvia tai kerro itsestään ja menemisistään yksityiskohtia. Facebook tarjoaakin hyviä mahdollisuuksia sekä avoimille että varautuneemmille ihmisille olla haluamallaan tavalla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Offline-maailmassa ei ihminen useinkaan voi kovin paljoa kontrolloida sitä kuvaa, jonka hänen tapaamansa ihmiset hänestä saavat. Vaatetus, olemus, puheliaisuus tai vaitonaisuus, tapaamispaikka ynnä muut saattavat vaikuttaa vuorovaikutustilanteessa tavoilla joita ei voi itse säädellä, mutta esimerkiksi Facebook-profiilissa nämä mielikuvaan vaikuttavat tekijät voi jättää kokonaan ulkopuolelle.

Eroaako minuuden performoiminen verkossa jotenkin minuuden performoimisesta yleensä?

Internetin alkuaikoina verkkoviestintä oli pääasiassa anonyymia. Kommunikaatio alkoi irrottautua kasvokkain tapahtuvan kohtaamisen, sen edellyttämien sosiaalisten verkostojen sekä ulkonäköön pohjaavien mielipiteiden ja ennakkoluulojen kokonaisuudesta. (Mäyrä 2007, 208.) Facebookin kaltaisten sosiaalisen median palveluiden myötä anonyymiteetti ja henkilökohtaisuus sekoittuvat verkkopalveluiden käyttäjien profiileissa; yhtäältä käyttäjät saattavat ladata itsestään Internetiin todella intiimejä kuvia, toisaalta taas useat käyttäjät valitsevat esimerkiksi piirroshahmoja tai muita populaarikulttuurin tuotteita profiilinsa oletuskuvaksi. Mäyrän (2007, 208) mukaan ”[I]dentiteetillä leikittely ja verkkomedian hyödyntäminen reaali maailman sosiaalisten suhteiden tukemiseen ja laajentamiseen eivät siis välttämättä olisi toisensa poissulkevia vaan rinnakkain kehittyviä käytön kulttuureja.”

Omien hääkuvien postaus ja kasvojen piilottaminen profiilikuvassa eivät välttämättä ole ristiriitaisia tekoja.

Jos hyväksymme sen ajatuksen, että identiteetti on enemmän tai vähemmän tietoisesti rakennettua minuuden esittämistä, eivät online- ja offline-identiteetit välttämättä eroa kovinkaan paljoa toisistaan, tai ainakaan niiden esittäminen. Kuten Palfery ja Gasser (2008, 20) toteavat: ”*The Internet does not change the notion of identity altogether*”. ”Todellisessa maailmassa” uudenlaisen identiteetin omaksuminen saattaa olla hankalampaa kuin verkossa, koska etenkin radikaalit muutokset vaativat usein ulkonäön muokkaamista tai vastaavia toimenpiteitä. Facebook-profiilisivua muokkaamalla on vaivatonta omaksua uusi identiteetti ainakin päällisin puolin, mutta haasteeksi saattaa muodostua pitkäaikaisten tuttavien vakuuttaminen uudenlaisesta minuudesta.

Subjektin hajakeskittymisen prosessi on internet-elämässä kenties näkyvämpää kuin ”todellisessa maailmassa”, koska yhtenäinen verkkoidentiteetti ei välttämättä ole edes käyttäjän tavoitteena. Sama henkilö voi esiintyä eri foorumeilla ja yhteisösivustoilla hyvinkin erilaisissa rooleissa, eikä yksikään näistä välttämättä ole yhtenäinen hänen offline-identiteettinsä kanssa. Kuten Goffman on todennut, kun henkilö astuu vuorovaikutustilanteeseen, hänen tekonsa vaikuttavat tilanteen muodostumiseen (Goffman, 1959, 6). Vaikka Goffman on luonnollisestikin tarkoittanut kasvotusten tapahtuvaa ihmisten välistä kohtaamista, voi ajatusta mielestäni soveltaa myös verkossa tapahtuviin kohtaamisiin. Keskustelukumppaneiden itseilmaisut ja niistä seuraavat vaikutelmat tekevät keskustelutilanteesta sen, mitä se on, ei niinkään konkreettinen ympäristö. Myös ”todellisessa maailmassa” keskustelukumppanit omaksuvat vuorovaikutustilanteissa erilaisia identiteettejä sen mukaan, millaisen kuvan he haluavat toisilleen itsestään antaa.

Minuuden esittäminen Facebookissa muodostuu paitsi asioista, joita käyttäjä kertoo kontaktistallaan oleville, myös niistä asioista, joita hän ei kerro. Ystävien sivulleen lataamien linkkien ja kuvien kohdalla voi joko painaa ”tykkää”-kuvaketta tai jättää painamatta, seurustelustatuksen voi joko klikata näkyväksi tai jättää klikkaamatta, omia suosikkikirjailijoita voi joko listata tai jättää listaamatta. Identiteetikategorioiden performatiivinen luonne korostuu, koska jokainen valinta, jokainen asia jonka käyttäjä kertoo tai jättää kertomatta itsestään on konkreettinen teko, performatiivi. Facebookissa korostuu myös yksilön intressi kontrolloida muiden samassa

vuorovaikutustilanteessa olevien käsitystä itsestä. Profiilisivun haltija voi itse päättää millaista informaatiota hän sivullaan jakaa ja näin ollen jättää ei-toivotun informaation pois. Sivulla vierailevat kontaktit – vuorovaikutuksen toiset osapuolet – jäävät pelkästään verbaalisten merkkien ja niihin verrattavissa olevien itseilmaisujen varaan. Käyttäjä kommunikoi pelkästään sillä valikoidulla itseilmaisulla, minkä kautta hänen on tarkoituskin välittää informaatiota, ja muu itseilmaisuus jää vähemmälle. Vaikutelmat syntyvät sen perusteella, mitä käyttäjä haluaa itsestään kertoa, mikä luonnollisesti on useimmiten positiivista.

Itseilmaisujen toinen osa-alue, jota keskustelukumppanit eivät välttämättä miellä edes osaksi keskustelua, kaikki ”rivien välissä” tapahtuva, jää lähinnä toisten käyttäjien kommenttien varaan. Suurin ”uhka” huolelliselle minän performanssille Facebookissa ovat toisten käyttäjien kommentit, kuvat ja videot joita voi ladata kenен tahansa kontaktilistalla olevan profiilisivulle. Toisten jättämät kommentit saa toki poistettua heti kun sellainen omalle sivulle ilmestyy, mutta tuskin kukaan päivystää omalla Facebook-sivullaan vahtimassa jatkuvasti muiden tekemisiä.

Vaikka vuorovaikutustilanteet Facebookissa eroavat kasvokkain tapahtuvasta kommunikaatiosta monella tapaa, on molemmilla tilanteilla myös yhtäläisyyksiä. Sekä online- että offline-kommunikaatiossa yksilöt pyrkivät itseään ilmaisemalla antamaan itsestään jonkin tietyn mielikuvan, ja herättämään tilanteen toisissa osapuolissa haluamansa reaktion. Samoin molemmissa tilanteissa tuotamme omalla puheellamme ja käyttäytymisellämme identiteettiä, johon kulloinkin koemme kuuluvamme. Facebook tarjoaa samanaikaisesti hyvän mahdollisuuden vahvistaa todellisessa maailmassa vallitsevia sosiaalisia suhteita, sekä päivittää minuutensa uuteen uskoon.

The screenshot shows a Facebook page for 'Twilight Facebook Profile Theme'. The page has a blue header with the Facebook logo and a search bar. The main content area features a large image of Bella and Edward from the Twilight series, with the text 'Get the new twilight Facebook Layout'. Below the image, there are instructions: '1. Like This Page and Invite 10 Friends' and '2. Click The Button Below and Fill Out The Short Form.' The left sidebar contains navigation options: Wall, Info, Photos, and Twilight Theme. It also shows '1,974 people like this' and a list of actions: Add to my page's favourites, Subscribe via RSS, Create a Page, Report Page, and Share.

Facebook-profiili tarjoaa yhä enenevässä määrin mahdollisuuksia itsensä määrittelyyn.

Laura Antola
Mediatutkimus
Turun yliopisto

Lähteet

”Facebook”, Wikipedia, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Facebook> (haettu 4.1.2011).

Goffman, Erving (1959), *Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Anchor Books.

Hall, Stuart (1999), *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.

Hillis, Ken. (1999), *Digital Sensations: Space, Identity, and Embodiment in Virtual Reality*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Jagger, Gill (2008), *Judith Butler. Sexual politics, social change and the power of the performative*. Lontoo: Routledge.

Mäyrä, Frans (2007), Viesti, kuva, peli. Virtuaaliutopioista pelikulttuurien syntyyn. Teoksessa Leena-Maija Rossi & Anita Seppä (toim.), *Tarkemmin katsoen. Visuaalisen kulttuurin lukukirja*. Helsinki: Gaudeamus.

Palfrey, John & Gasser, Urs (2008), *Born Digital. Understanding the First Generation of Digital Natives*. New York: Basic Books.

”Sosiaalinen vuorovaikutus”, TYT Avoin yliopisto, <http://www.uta.fi/tyt/avoin/verkko-opinnot/sosiologia/luku3.html> (haettu 17.1.2011).